

הפקוח על הוראת המקרא

בחינוך הממלכתי

יום ראשון ה' אדר תשפ"ג, 26/02/23

לכבוד,

מורי התני"ך בחינוך הממלכתי,

שלום רב,

עם סיום בדיקת בחינות החורף תשפ"ג, ברצוני לשתף אתכם בתוצאות ובהישגי התלמידים, ולהעלות מספר תובנות. התובנות, נכתבו בתום תהליך ההערכה, ומאוסוף הדברים מצוותי ההערכה. כמו כן, הניתוח הסטטיסטי של השאלונים, שפך אור על הנתונים, חידד ואישש חלק ניכר מהתובנות אשר יובאו לפניכם. התובנות יסייעו בידכם במתן הדגשים והכוונה בתהליכי ההוראה, הלמידה וההערכה.

יש לציין, כי מספר הנבחנים בבחינת החורף השנה היה קטן ביותר, גם ביחס לבחינות החורף הקודמות. לכן יש להתייחס לניתוח הנתונים בפרופורציה, ועל כך שהם אינם יכולים לשקף נאמנה את לימוד הוראה והערכה של תחום הדעת.

להלן הנתונים :

שאלון	שם השאלון	ציון
1261	2 יח"ל*	66.97
1264	עולים*	61.24
1262	30% משנה ואקסטרנים	69.18
1252	30% משנה אקסטרנים	57.25
	*ציון 70% בלבד.	

תובנות כלליות :

התובנות המופיעות להלן (לא בסדר חשיבות) מתייחסות למועד חורף 2022 בלבד. אלה מצטרפות ומתווספות לתובנות שפורסמו במועדים הקודמים.

הפקוח על הוראת המקרא

בחינוך הממלכתי

- סעיפי א' מצדיקים את היותם אלה שבוחנים מידע, ומאפשרים לכל התלמידים להתמודד עם שאלות אלה. יחד עם זאת עדיין ניכר כי בסעיפים בהם נדרשת הבניית הידע, ההתמודדות עימם קשה יותר. יש לתת את הדעת בתהליכי ההוראה והלמידה לשאלות בסדר חשיבה גבוה, המבנים את הידע ולא להסתפק בהפקת המידע ושינונו. על אופי השאלות בסעיפי ב' וגי' ניתן לראות ב [במבנה הבחינה](#).
- יש להדגיש בתהליכי ה.ל.ה לא רק את המידע העולה מהפסוקים, אלא להציג בפני התלמידים היבטים פרשניים של הטקסט המדובר, זו המודרנית או המסורתית. יש לתת בידי התלמידים את הכלים להתמודדות עם פרשנויות אלה, היינו זיהוי בעיה או קושי העולה מהטקסט המקראי, הצעה לפתרון וביסוסה בו.
- למידת [המיומנויות](#) הנדרשות בתחום הדעת (עמ' 28 – 29) [ועקרונות הוראת](#) התנ"ך, אמורים להיות חלק בלתי נפרד מתהליכי ההוראה והלמידה וההערכה. אלה לא תמיד באים לידי ביטוי באותן השאלות שהתלמידים נדרשים להם.
- ניכר כי התמודדות התלמידים עם שאלות מסדר חשיבה גבוה, לוקה בחסר. יש לתת עליהן את הדעת בתהליכי הוראה למידה והערכה ולא להסתפק רק בהעברת המידע העולה מהטקסט המקראי. יש לתת בפני התלמידים כלים ומיומנויות להתמודד עם שאלות אלה. למשל, כאשר נדרש להוכיח טענה שאינה כתובה במפורש בטקסט המקראי, או יש לערוך היקש מטקסט אחד למשנהו, התמודדות של התלמידים קשה יותר.
- ניתן עדיין לזהות קושי אצל התלמידים בהתמודדות עם מיומנות ההשוואה, על עקרונותיה מטרחה, ומהותה.
- לימוד הפרקים מספר בראשית זוכה להישגים סבירים. ניכרת ירידה בהישגים בפרקי ספר שמות וכן בנושאי החתך.
- נושא הבחירה הנבחר ביותר הוא "חוק וחברה". יחד עם מספר גדול של תלמידים שבחרו בו, ההישגים אינם גבוהים. כאמור לימוד המידע של החוק אינו מספיק, יש ללמד את רוח הדברים, את המטרה של החוק, את כוונתו, את ההקשר שלו ועוד.
- מיעוט תלמידים בחרו את שאר נושאי הבחירה ובהם ההישגים נמוכים. נושא בחירה "ספרות החכמה- הרהורים על החיים" נבחר על ידי מיעוט של תלמידים וזכה להישגים גבוהים יחסית לשאר נושאי הבחירה.
- המשלב הלשוני בבחינה מטבע הדברים הוא גבוה. יחד עם זאת הייתה בעיה של תלמידים שלא הבינו מושגים ומילים כגון "פייסנות" "תעוזה", על אף שהייתה הפניה מדויקת לפסוקים מסוימים.
- יש לחזק את מיומנויות הזיהוי של לשון ציורית האופיינית לנבואה, למזמורים ולחכמה, מטרחה ומגמת שילובה בטקסט המקראי. כדוגמת ה"מטאפורה", "מילה מנחה".

מדינת ישראל
משרד החינוך

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' - מורשת חברה ורוח

הפקוח על הוראת המקרא

בחינוך הממלכתי

- לימוד מושגי יסוד בהוראת המקרא, כחלק בלתי נפרד מהקניית המידע בטקסט המקראי. יש לשלב את מושגי היסוד בלימודי המקרא, במסגרת הה.ל.ה. ניכר קושי של התלמידים להבין מושג בסיסי בהוראת המקרא, כדוגמת, "בעיה תיאולוגית", למרות שנכתב בסוגריים "אמונית".

שאלון 1261:

שאלה 1-

ממוצע ציון גבוה לשאלה העוסקת בפרקים הראשונים בספר בראשית. שני הסעיפים הראשונים עסקו בעיקר במידע העולה מהטקסט. הסעיף השלישי דרש התמודדות עם פרשנות וסדר חשיבה גבוה, וכאן ההישגים היו נמוכים יותר.

שאלה 2-

בסעיף ג' נדרשה השוואה, בין שני מקורות. ההישגים היו נמוכים בסעיף זה. התלמידים התבקשו לערוך השוואה בין שני מקומות בהם מתנהל משא ומתן. מיומנות ההשוואה חסרה להם כאן וההישגים היו נמוכים.

שאלה 4-

סעיף ב'- שאלה שדרשה סדר חשיבה גבוה, כדוגמת הסקת מסקנה שאינה מופיעה בצורה גלויה בטקסט, הייתה קשה לתלמידים וההישגים בהתאם.

סעיף ג'- נדרשה מיומנות של חשיבה מסדר גבוה, של הסקת מסקנה והוכחת טענה העולה מהטקסט. היה קושי בהתמודדות התלמידים עם דרישה זו, וההישגים היו בהתאם.

שאלה 5-

שאלה שזכתה למיעוט נבחנים וההישגים בה היו נמוכים יחסית לשאר השאלות בנושאי החובה.

סעיף א'- התלמידים התבקשו להציג את המידע ביחס ליחסים המשתנים בין האל לעם. היה קושי בכך, וההישגים בהתאם.

סעיף ב'- הישגים מאד נמוכים בשל הקושי להבין את המושגים "תעוזה" ו"פייסנות". נדרשת כאן חשיבה מסדר גבוה, מיומנות המשגה על סמך פסוקים נתונים בטקסט, שחסרה לתלמידים שבחרו לענות על שאלה זו.

שאלה 6 –

סעיף ב' - למרות שהשאלה עסקה בהפקת מידע, ניכר כי היה קושי לענות עליה משום חוסר הבנה של המושג "גערה". כך גם בהתייחסות לדרכי התמודדות נוספת עם המשבר. ההישגים בסעיף זה היו נמוכים.

סעיף ג' - היה קושי, בקריאת שני מקורות, והדרישה להקיש מהם מסקנה לגבי ייחודיותו של כל מנהיג בהתמודדות עם משבר. כמו כן התבקשו התלמידים לנמק את דעתם לגבי הדרך העדיפה. מכיוון שהדרך לא הייתה מובנת, קשה היה לתלמידים לנסח את דעתם לדרך העדיפה בעיניהם.

שאלה 7 -

מספר מועט של תלמידים ענה על הנושא הזה. ניכר כי התשובות חסרו את הרקע לנבואה, והבנה רחבה של התקופה ומהותה של הנבואה. התלמידים לא ידעו לציין את כפיות הטובה הבאה לידי ביטוי בנבואה, ומהי קבוצת האנשים שתפקידם להוביל את העם.

סעיף ב' - מיומנות ההשוואה שנדרשה כאן לקתה בחסר.

סעיף ג' - הפריט הקשה ביותר בבחינה, אחוז בוחרים נמוך וציון נמוך. בשאלה נדרשו התלמידים לציין מה עורר בנביא פליאה, ומה הן שתי המטאפורות המעצימות את הפליאה הזו.

שאלה 8 -

על אף שמספר הבוחרים בנושא זה הוא הגבוה מכל שאר נושאי הבחירה, והוא זה מן הסתם שנלמד בהרחבה, ההישגים בו לא גבוהים. יש ללמד לא רק את המידע שנתון בחוק עצמו, אלא נדרשת גם הבנה רחבה על מהותו עקרונית וכוונתו של החוק הנידון. כמו כן, היה קושי להבין את המדרש ומקור מקראי נוסף בהקשר לחוק.

סעיף א' - הפקת המידע בשאלה לא עלתה יפה. התלמידים נדרשו להציג מה הם שני האיסורים החלים על המלך.

סעיף ב' - הביטוי "הראשון בין שווים", לא הובן עד תומו למרות שהמידע נדרש מפסוקים נתונים.

סעיף ג' - מספר התלמידים שבחר בשאלה זו היה הגדול ביותר מכל יתר נושאי הבחירה, עם הישגים נאים. הובא מקור חיצוני המהווה פרשנות לחוק המלך, והתלמידים התבקשו לגלות את הניגוד בין שני המקורות. נאמר במפורש בשאלה כי שני הקטעים מנוגדים, ולא היה צריך לגלות את מטרת ההשוואה בין שני הקטעים.

מדינת ישראל
משרד החינוך

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' - מורשת חברה ורוח

הפקוח על הוראת המקרא

בחינוך הממלכתי

שאלה 9-

מספר מועט של תלמידים בחר בנושא זה, וההישגים נמוכים.

סעיף א'- שאלת מידע בו התבקשו התלמידים לזהות דימוי ומטרתו. היה קושי בהבנה של הלשון הציורית כדימוי, למרות שהכוונה נאמרה מפורשות כי הוא מעיד על מצוקת הדובר.

סעיף ב'- ניתנה פרשנות מסורתית בהתייחס לטקסט המקראי. מספר בוחרים קטן וציון מאד נמוך.

סעיף ג'- התלמידים נדרשו להוכיח מפסוקים נתונים, כי האדם שיעבוד בהתמדה ובמאמץ יבורך. הישגים סבירים.

שאלה 10-

מאד מפתיעה בחירת הנושא על ידי מספר תלמידים. בחרו בו מספר מועט של תלמידים, וההישגים בו היו גבוהים מאד. ההישגים הגבוהים בנושא זה, היו גם ביחס לשאר נושאי הבחירה האחרים. ובעיקר נושא החוק הנלמד ברוב הכיתות.

השאלות היו בסדר חשיבה גבוה ומן הסתם בחרו בו תלמידים עם יכולות ומיומנויות גבוהות להתמודדות עם שאלות מעין אלה. בשאלות אלה נדרשו מיומנויות ההשוואה ובניית הטעון.

שאלה 11- קטע להבנה וניתוח

הקטע היה מספר שמות, קטע נלמד ונזכר בהקשרים שונים, ובכל זאת ההישגים בו לא היו גבוהים.

סעיף ד'- היה מאד קשה להתמודדות, עם והישגים נמוכים מאד. ההישגים הנמוכים בסעיף זה, פגע בממוצע השאלה כולה. ניכר כי המושג "בעיה תיאולוגית" (= אמונית) היה חסר להם, ופגע ביכולת של התלמידים ליישומו בקטע הנדרש. מיותר לציין כי המושג בסיסי ביותר בלימוד המקרא.

שאלון 1264:

מיעוט נבחנים בשאלון זה, וההישגים נמוכים. נראה כי הזמן הקצר בו מכינים תלמידים לקראת המבחן היה קצר, ונתן את אותותיו. כפי שנאמר לא פעם, כי הלימוד צריך להיות בתהליך, על מנת לבסס מיומנויות דיסציפלינריות ועקרונות בהוראת המקרא.

נושא החוק נבחר אצל מרבית התלמידים אשר ניגשו לשאלון זה. שני נושאי הבחירה "נביא ונבואה" ו"ספרות החכמה" לא נבחרו כלל. שני תלמידים בלבד בחרו "במזמורי תהילים" והישגיהם היו גבוהים מאד.

מדינת ישראל
משרד החינוך

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' - מורשת חברה ורוח

הפקוח על הוראת המקרא

בחינוך הממלכתי

שאלה 1 –

על אף שהפרק הוא חובה מפרקי הלימוד בספר בראשית, ההישגים היו דלים.

בסעיף א' - הפקת המידע מפסוקים נתונים הייתה סבירה.

אך בשני הסעיפים הבאים, שנדרשה הבנה והבניית הידע, היה קושי בהתמודדות עם הדרישה בשאלה.

סעיף ב' – היה קושי להבדיל בעיקרון הצדק בשני פסוקים נתונים. חסרה לתלמידים מיומנות ההשוואה.

סעיף ג' – התלמידים נדרשו לציין אמצעים אומנותיים שהשתמש אברהם כדי לשכנע את אלוהים. זיהוי של אמצעים אומנותיים לקה בחסר.

שאלה 2 -

שאלה שנבחרה על ידי רוב התלמידים שנגשו לשאלון זה וההישגים היו נאותים. כל הסעיפים עסקו בהפקת מידע מהטקסט התחומים בפסוקים, והתלמידים התמודדו עם הדרישה היטב.

שאלה 4 –

התמודדות טובה של התלמידים עם הצגת טענה אשר יש להביא ראיה לה מהטקסט.

שאלה 5 -

פריט שנראה קל אך התגלה כקשה. אחוז בוחרים גבוה וציון נמוך. התלמידים היו צריכים להציג ראיות המעידות על הריחוק בין אלוהים לעם.

סעיף ג' -

היווה את הפריט הקשה ביותר בשאלון כולו. אחוז בוחרים קטן וציון נמוך. התלמידים התבקשו להסיק מסקנה העולה מהפסוקים.

שאלה 6 -

מספר מועט של תלמידים בחר בנושא זה, עם הישגים נמוכים. חסר היה לתלמידים הרקע, לדברי הנביא, מטרותה של הנבואה וייעודה.

שאלה 8 –

רוב הנבחנים בשאלון זה, בחרו לענות על נושא בחירה זה. מן הסתם זה נושא הבחירה הנלמד ביותר, יחד עם זאת, ההישגים בו נמוכים.

סעיף א- לא נעשתה הבחנה נדרשת בין רוצח בשוגג ורוצח במזיד, על אף שניתנו קריטריונים להבחין ביניהם. הבחנה זו היא חלק מהידע ובבסיס החוק, הנדרשת מתלמיד בלימוד הנושא.

סעיף ב – עסק בתפקידו של גואל הדם. בסיס הידע של החוק לא הובן כנדרש.

סעיף ג- עסק בהבנה בסיסית של מטרת ערי המקלט. ידע זה לא הובן עד תומו.

שאלה 9-

שני תלמידים בלבד בחרו בנושא זה. ההישגים גבוהים, ביחס לשאר הנושאים ובעיקר לנושא הנלמד ביותר ואשר עליו ענו מרבית הנבחנים בשאלון זה. פריט זה בשאלון נבחר כאחוז בוחרים בו נמוך וציון גבוה, תלמידים טובים בחרו בו.

סעיף ב- לא נבחר כלל על ידי שני תלמידים אלה. השאלה דרשה התמודדות עם אמצעים אומנותיים האופייניים למזמורי תהלים.

סעיף ג- השאלה דרשה היקש ממקום אחד למשנהו, כאן כבר היה מעט קושי בהתמודדות עם הדרישה הזו.

שאלון 1252:

היה מספר מועט ביותר של תלמידים שניגשו לשאלון זה.

בנושא "עלילות הראשית", הייתה התמודדות סבירה עם השאלות. השאלות שנדרשו הפקת מידע העולה מהטקסט, נענו בצורה טובה. בניגוד לכך, בשאלות בהן נדרשות מיומנויות של הבניית הידע, הבנה רחבה, הסקת מסקנות והשוואה, ההתמודדות לקתה בחסר.

למידה בונה אדם
המזכירות הפדגוגית
אגף א' - מורשת חברה ורוח

מדינת ישראל
משרד החינוך

הפקוח על הוראת המקרא

בחינוך הממלכתי

אמנם הנתונים מתייחסים למספר מועט של נבחנים במועד החורף, אך גם מהם ניתן ללמוד כיצד תוכלו לדייק ולכוון את דרכי ה.ל.ה, ולחזק כאחד, מיומנויות דיסציפלינריות ומיומנויות גנריות כאחד.

אתם מוזמנים ליצור עימי קשר ישיר, לכל שאלה ותהיה הנוגעת לבחינת הבגרות.

בברכה,

מנהלת תחום דעת תנ"ך ממי'